

Marokko 2014

Fredag 17. oktober 2014 (Merete).

Vi havde glædet os meget til Marokko turen, fordi det var første gang, at vi (Bent og jeg) skulle til det Afrikanske kontinent.

Tirsdag før afrejse havde vi lige kontakt til Stjernegård for at finde ud af, om der var forplejning ombord på flyet, da vi ellers skulle tænke på at medbringe madpakker. Ved at læse på Royal Air Maroc's hjemmeside stod at maden var inkluderet, og beskeden fra Stjernegård var den samme.

Vi havde pakket torsdag aften, og da vi fredag morgen var klar til at hente Kjesten og Flemming, kunne Bent ikke finde sine sko, da de allerede var blevet pakket ned i kufferten.

Kl. 11.00 hentede vi Kjesten og Flemming, og så var vi klar til at køre til Kastrup i vores bil. Ind i mellem kom der nogle byger, men vi var så heldige, at da vi nærmede os Storebæltsbroen, var der tørvejr, så vi kunne sidde på en bænk og nyde vores medbragte madder med udsigt til en masse havtorn. Jeg kunne godt tænke mig noget til marmelade. Herefter gik turen videre, og da Flemming havde brobizz med, smuttede vi nemt videre på turen. Da vi nærmede os København trak det op med mørke regnvejrsskyer og der kom da også en byge.

Vi ankom til Kastrup kl. 14.45, i god tid, men der havde heller ikke været trafikale problemer undervejs. Da vi læssede vores bagage af, holdt der en stor flot limousine med chauffør, så den skulle også lige fotograferes med min telefon. Derefter var det ligesom om min telefon ville gå i sort igen, og den samt Kjestens fik lige lidt ny energi i lufthavnen. Jeg havde ellers lige fået ny skærm. Bent kørte hen og parkerede bilen på vores reserverede plads.

Da Bent kom tilbage, satte vi os hen i nærheden af selvbetjeningsindtjekningen. Ikke så lang tid senere kom 3 damer, (Birgit, Aase og Dorte) som havde spottet vores Stjernegård skilte. De skulle også til Marokko, så vi fik lige hilst på hinanden. Vi tjekkede ofte, hvornår vi kunne gå til gaten. Kl. 16.10 mødte Bent vores rejseleder, Henrik Bilidt, ved caffè Ritazza. Alle 11 i vores rejsegruppe var efterhånden dukket op og havde fundet sammen. En hyggelig lille flok.

16.20 var det tid til at blive tjekket ind, og herefter gik vi videre til security, hvor jeg måtte igennem det helt store tjek. Jeg fik at vide, at mit armbånd fra De Vestindiske Øer skulle være åbent næste gang, jeg gik igennem, da det så ikke ville give bip lyde. Jeg fik forevist, hvordan det virkede. Herved var vores håndbagage kommet til at stå i kø, hvortil en lidt sur dame bag disken sagde, at vi jo godt havde kunnet gå et andet sted hen at pakke – det kunne hun jo bare have fortalt pænt! Herefter listede vi gennem alle de spændende forretningsgader ned mod gate 30, dog uden at købe noget. Bent og Flemming smagte på en Amarola, en likør fra Sydafrika. Det er et træ, der hedder Amarola, og elefanterne elsker dette træ. Da vi ventede på at komme om bord på flyet, faldt vi i snak med en marokkaner, som boede på Nørrebro i København. Han glædede sig til at høre om vores tur på hjemvejen.

18.05 gik vi, 40 passagerer, ombord på flyet med Royal Air Maroc til Casablanca. Vi var i luften kl. 18.30 og lidt i otte fik vi serveret en fin menu med røget ørred, kylling eller oksekød samt lidt yoghurt.

Vi fløj over Paris, Madrid, Gibraltar og med ankomst i Casablanca kl. 22.30 dansk tid og lokal tid kl. 21.30. I flyet stod der, at vi landede kl. 20.30, men kort før landing sagde stewardessen, at kl. var 21.30, så vi var lidt forvirrede.

Det tog noget tid at komme igennem paskontrollen. Der var en meget køn pige under oplæring med 2 mænd til at hjælpe hende. Vi fik stempel + et nr. i passet og få meter længere fremme stod der igen en, der skulle tjekke vores pas, inden vi kunne hente vores bagage. Det var lige før, at Henriks og Birgit's bagage var kørt væk, så Henrik måtte op at kravle på bagagebåndet for at få fat på kufferterne.

Vores lokale guide hedder Hassan, og han taler et meget fint forståeligt engelsk. Han fortalte i bussen lidt om morgendagens program. Hassan, der er berber, bor med sin familie oppe i bjergene i nærheden af Fez. Vores chauffør på hele turen hedder Abdullah. Bussen havde plads til 15 personer. Vi fik med det samme udleveret drikkevand, og vi skulle bare under hele turen sørge for at få nok vand i varmen.

Henrik fortalte om sig selv, at han er født og opvokset i Hobro. (Vi har dog aldrig mødt hinanden i Hobro, da vi har gået på hver sin skole). Han og familien havde for 25 år siden været i Iran på chartertur, og her var han blevet bidt af den arabiske verden. Havde læst bogen "Det lykkelige Arabien". Han har desuden rejst i Carsten Niebuhrs fodspor. Til at begynde med arbejdede han i Travel Life, og da det blev nedlagt, kom han til Marco Polo og derefter til Stjernegård.

Ca. 23.15 ankom vi til Hotel Vald'anfa, som ligger nær strandpromenaden i det populære Aïn Diab kvarter. Vi fik vær. 201 og Kjesten og Flemming vær. 205, lige overfor hinanden. Vores værelse var en meget flot suite. Efter at have båret vores bagage op på værelset, ville Stjernegård være vært ved en sandwich. Henrik gennemgik morgendagens program, før maden blev serveret. Det tog nu noget tid, inden vi fik serveret noget, men det var også en kæmpe tallerken med 2 halve udhulede flutes med kylling og grøntsager, salat og pommes frites, meget lækkert, men alt for meget mad ved midnatstid. Hertil fik vi en masse køligt drikkevand.

Der hang et billede på væggen, som var tegnet på Berbernes fingeraftryk: en lodret streg med 2 halvmåner i hver sin retning.

Ca. kl. 01.00 var vi klar til at gå i seng godt trætte efter en lang dag.

Lørdag 18. oktober (Kjesten)

Kl. 8 mødtes Bent, Merete, Flemming og jeg til morgenmad, som var en righoldig buffet. Desværre opdagede vi for sent, at der var tilbud om en frisklavet omelet. Dvs. Bent havde plads til en lille omelet, vi andre havde taget for os af frisk frugt, lækkert brød, yoghurt og ost.

Efter morgenmaden gik vi en tur til vandet - det Atlanterhav, som Flemming for snart to år siden sejlede på forbi Marokko på vej til Cap Verde. Ved stranden var der livlig aktivitet med sopning, gymnastiske øvelser og fodbold. Bag stranden var der ikke så kønt med diverse affald. Vi fik allerede her lejlighed til at få kigget lidt på de blomstrende buske i nabo haverne og i hotellets have.

Vi skulle være kørt fra hotellet kl. 9.30, men to i gruppen havde desværre fået sat uret forkert. Her i Marokko er vi en time bagud ift Danmark. Der var heldigvis ikke langt til dagens første mål. Ca. kl. 10 parkerede vi foran den meget store Hassan 2. moske, verdens tredjestørste moske, der med sin placering tæt ved havet bliver endnu mere seværdig. Inden vi gik ind i moskeen fortalte både Hassan og Henrik meget omfattende om islam, og de 5 søjler, som er trosbekendelsen, bøn, almisser, faste samt pilgrimsrejse.

Moskeen kan rumme 25.000 mennesker, og med pladsen ude foran vil der kunne være plads til 80.000 ialt. Det sker sjældent, og så er det ifm ramadan samtidig med kongens tilstedeværelse. Moskeen er indviet i 1993 og er een af de få moskeer, der er åben for ikke-muslimer på guidede ture. Den er overvældende stor med mange smukke udsmykninger. Moskeens guide fortalte, at man ved udformningen af moskeen havde tænkt på, at den skulle kunne ligne både en synagoge og en katedral. Vi blev vist ned i kælderen, hvor der er vaskefaciliteter, hvor de rituelle afvaskninger finder sted. Da vi ankom til moskeen, havde det været ret overskyet. Efter besøget skinnede solen, så nu kunne vi tage nye og bedre billeder af den spektakulære bygning mod en blå himmel.

Ca. kl. 12 kørte vi til frokoststedet, Rick's Café, som er kendt fra filmen Casablanca med Ingrid Bergmann og Humphrey Bogart. Dvs. det er ikke den originale café. Den har aldrig eksisteret i Marokko, kun i Hollywood, hvor den blev optaget i 1942. Pga. den smukke historie og den meget berømte film, valgte en kvindelig amerikansk ambassadefunktionær bosiddende i Marokko for ca. 10 år siden at indrette en café så autentisk som muligt efter filmens koncept. Den nu lidt ældre dame kommer hver aften på cafeen og hilser på gæsterne. En "kopi" af pianisten Sam spiller hver aften. Denne stemning måtte vi undvære, men i baren på første sal kører filmen Casablanca nonstop. Vi blev placeret tæt på baren, så vi kunne høre musikken og følge med. Til desserten havde jeg valgt en café au lait, men jeg måtte da lige smage Meretes myntete. Det observerede een af de meget venlige tjenere, så han tilbød mig også en kop te. Den blev serveret med ca. en meters stråle. Flemming tog et billede af det, og vi lovede at ville sende det til ham efterfølgende. Dagens frokost var en herlig introduktion til det marokkanske køkken. (Pudsigt nok blev filmen "Casablanca" sendt på TV2 Charlie dagen efter vores hjemkomst, så den blev optaget til senere gensyn)

Efter denne lækre frokost var vi klar til lidt afslapning, og heldigvis kunne det lade sig gøre, da vi her ved to-tiden skulle køre mod Rabat, ca. 90 km nord for Casablanca. Der var blandede udsigter fra bussen på denne køretur. Vi kørte langs med havet, men det fik vi først at se ca. halvvejs mod Rabat omkring havnebyen Mohammédia, for der var rigtig meget beboelse og industri nord for Casablanca. På de fleste boligblokke var et utal af satellitmodtagere installeret, så der findes vist ikke mange bredbåndsmodtagere her. Vi kørte forbi et stort anlæg med smelteovne til genbrug af jern. Der var utroligt meget politi på den ret så befærdede vej. De skulle især være på udkig efter fartsyndere og lastbiler med overlast. Vejen var af god kvalitet, noget af strækningen var motorvej. De to byer Casablanca og Rabat er næsten vokset sammen. I bussen blev der fortalt af både Hassan og Henrik. Den marokkanske konge bor på skift i Rabat, Fez og Marrakesh for bedre at kunne holde føling med landet, og han har således store paladser i alle tre byer. Han er meget dynamisk, og han ønsker at skabe et mere lige samfund og også hjælpe kvinder og børn til et

bedre liv. Eet af tiltagene er forbud mod at have mere end en kone, medmindre hun er ufrugtbar. På den måde reduceres samtidig antallet af enker og uforsørgede børn. Kongen kan føre sin slægt tilbage til Mohammed, og som både religiøs og statslig leder står han meget stærkt, når han vil indføre reformer i samfundet. Som en detalje kan det bemærkes, at kongen er borgerligt gift.

Ca. kvart over tre holdt bussen foran Kashbah des Oudaias, som er den befæstede gamle bydel af Rabat, og som gennem de seneste år er blevet renoveret. Mange kunstnere har slået sig ned her, og den blå farve er meget udbredt på husene. For enden af den gennemgående gade har man god udsigt til Atlanterhavet ved floden Bou Regrecs udløb. Det var ret varmt, og en forfriskning var ikke af vejen, Hassan og Henrik førte os til et lille tehus med udsigt over byen, hvor vi fik serveret en dejlig kop meget varm myntete og velsmagende småkager med mandler og honning.

I een af gaderne sad et par gutter og spillede på et ret så specielt strengeinstrument. Henrik fortalte, at det var gnawa-musik, som slaverne har bragt med fra det sydligere Afrika.

Fra Kashbahen blev vi kørt en ganske kort vej til den tidligere kong Muhammed V's mausolæum. Tæt ved mausolæet ligger Hassan-tårnet, som er resterne af et moskebyggeri fra det 12. århundrede. Den blev aldrig færdigbygget, og et jordskælv i 1755 (samtidig med det i Lissabon) kom i vejen. Så i dag står kun Hassan-tårnet tilbage. Indgangen til dette område blev bevogtet af kongens private livgarde til hest. Udenfor mausolæet var der også bevogtning, ligesom inde i bygningen på den etage, hvor man kunne stå og se ned til kisten omgivet af en opstilling af mange af kongens faner.

Merete endte med at betale 200 DH (ca. 150 kr.) for en smuk armdekoration. Bent derimod nægtede at betale. Det var her vi for første gang stiftede bekendtskab med den kulørt påklædte lakridsvandsmand, som en den moderne udgave af vandmanden, der solgte vand fra et gedeskind. Jeg tror nu nok, han tjener mere ved at blive fotograferet, end ved sit salg.

Der havde i Rabat i 1700 tallet været et handelskontor fra det dansk-afrikanske kompagni. Vi fik udpeget stedet, men bygningerne var der ikke længere.

Vi var ved hotellet i Rabat ca. kvart over fem. Og nu skulle vi igennem samme procedure igen som ved alle hoteller med at udfylde et skema for hver person, hvor det især var vigtigt at anføre både pasnummer og det nummer, vi havde fået i stemplet i passet ved indrejsen.

Ved middagen på hotellet, som var en righoldig buffet, fik vi sandelig øl og vin til maden. Den lokale Casablanca kan godt anbefales. Prisen var dog ret hamper. Vi gav €5 for en øl og samme pris for et lille glas marokkansk rødvin.

Vi observerede, at tjenerne havde sort armbind på. Vi spurgte: De var medlemmer af fagforeningen. Ved middagen fortalte Henrik om den danske Prins Aage, greve af Rosenborg, som havde gjort stabstjeneste ved fremmelegionen i Marokko i 1930'erne.

Vi afsluttede aftenen som sædvanligt med at kigge på billeder på Bents bærbare computer.

Søndag 19.oktober 2014 (Bent)

Vi stod tidligt op, og listede ned til morgenmaden kl. 07:00. Der var helt mørkt nede i hotellets forhal, det virkede, som om hele hotellet sov, manden i receptionen sad og gemte sig bag computerskærmen, og da vi gjorde ham opmærksom på, at det var meget mørkt, sagde han blot, at det var ok. Der var andre gæster i restauranten, men personalet virkede heller ikke særlig vågne, der manglede kaffe på maskinen og kokken ved det varme bord var som pist borte. Vi fandt dog noget at spise og blev klar til afgang kl. 08:00. På vej ud af Rabat så vi rigtige mange sportsaktive mennesker, de løb og dyrkede forskelligt gymnastik overalt. Vi kom forbi et stort område med massiv indhegning, og soldater ved hver eneste indgang. Stedet var lavet til kronprinsen, men den nuværende konge havde valgt at beholde det som sit domæne. Vi kørte forbi et stort område med korkeg. Korken skrælles af de levende træer, hvorefter stammerne smøres med en beskyttelse, så træet kan overleve. Korken kan høstes hvert 20. år. Vi ser mange får og geder på markerne, dyrene holdes typisk i samme husholdning, en mindre del geder og flest får. Gederne udmærker sig ved at være bedst til at finde føden, og fårene giver det bedste kød. Vi snakkede lidt om de træklatrende marokkanske geder, det siges og er måske en skrøne, at de gerne klatrer i argan træerne, (en mellemting mellem tjørn og oliven) for at spise frugten derfra. Vi har åbenbart ikke set nogen argantræer endnu. Argan bruges meget i kosmetik industrien i øjeblikket. Vi kørte også forbi nogle vinmarker, muslimerne drikker ikke vin, så vinen produceres blot til glæde for turisterne og selvfølgelig til eksport. Vi ser jævnlig nogle gravpladser, sjældent er disse vedligeholdet, men de forbliver at være gravplads til evig tid. Når muslimer dør, lægges de i et afsides rum i 7 timer, derefter puttes de i en kasse og bringes hen i moskeen for at være med til den sidste bøn. Inden 24 timer jordfæstes de, og dette gøres blot i et klæde. Gravstedet markeres med to sten, en ved hovedet ofte med inskription om fødested og tid, den anden ved fødderne med oplysning om livet og dødsdato. Mænd og kvinder håndteres ens ved dødsfald.

Vi ankom til Meknes kl. 9:50. Meknes blev hovedstad i 1600 tallet under sultan Moulay Ismails herredømme. Meknes ligger i berberland mellem Rifbjergene i nord og Atlasbjergene. Ismail var den første, som fik samlet hele Marokko og fik smidt alle udlændingene ud af landet. Vi gjorde holdt ved sultanens kornreservoir og hestestalde. Kornreservoiret er bygget med 4 meter tykke vægge dækket med masser af lerklinet bambus. Hestestaldene med plads til hans 12.000 heste var mere forfaldne, men vi fik et rimmeligt indtryk af det mægtige bygningsværk. Vi kørte forbi kongens Palads, som for os at se, ud over den flotte port blot var en lang fæstningsmur.

Vi var inde at se en moske/mausoleum, som var rigtig smukt dekoreret med masser af små fine kakler overalt. Sultan Moulay Ismail ligger begravet her. Alle turister måtte gå ind, blot vi tog skoene af. Derefter gik vi om til el Hidim pladsen, udenfor den gamle byport Bab el-Mansour, den største i hele Marokko. Alle rejsende i gammel tid måtte holde til på pladsen, for ingen fik lov at komme ind i byen. I dag er det et stort handelstov. Vi så en stor sværm

store, som svævede over byens tage. Vi gik derfra til frokost på Restaurant Selma, med tagterrasse og flot udsigt over en stor del af byen.

13:25 var vi tilbage i bussen og fortsatte til den hellige by, Moulay Idriss, (grundlagt i 784) som er det store pilgrimssted for de Marokkanere, som ikke har råd til at rejse til Mekka. Der ligger Marokkos eneste runde minaret. Vi kørte ad en lille grusvej ovenfor byen, hvorfra vi havde et fint kig ned til minareten. Knap var bussen standset, førend der kom en hattesælger og faldt sig. Vi fortsatte ad grusvejen, som var meget humplet, ned til Volubilis, en gammel romersk by, faktisk hovedstaden i Mauretanien, fra romernes storheds tid, hvor de herskede hele Middelhavet rundt. Nogle engelske arkæologer fandt stedet i 1700 tallet og startede på udgravninger. Men først i 1900 tallet startede en mere systematisk udgravning af området. Kun bymidten er udgravet, det menes at store beboelsesområder venter for fremtidige arkæologi-interesserede. Mange steder var der aftryk efter statuer, disse har været i kobber, og mange af dem er reddet for længst og befinder sig i dag på Volubilis museum. Det var meget varmt at gå rundt i romerbyen, vi fik drukket noget vand og var hurtige til at gå i skygge, når dette bød sig. Vi blev vist rundt af en lokal arkæologisk guide.

Efter romerbyen satte vi kursen mod Fez. Terrænet var nu meget bakket, og vejen flere steder temmelig ujævn. Vi overhalede et par lastvogne med heste og nogle personer på ladet, de så ud til at blive rystet meget. Sikkert ubehageligt, desuden kørte der en bil bag dem med et mindre flyttelæs, så vi gættede på at det kunne være optrædende, som turnerer landet rundt til hestekonkurrencer / shows. Overalt var der opdyrkede marker, jorden så meget forarbejdet ud, enten af dyr eller traktor. Nogle af de høje bakker var meget hvide, formentlig dannet af hævet havbund. Vi gjorde et lille strække-ben og fotostop med udsigt til en opdæmmed sø. Søen var anlagt både som vandreservoir og til energifremstilling. På lang afstand kunne vi se millionbyen Fez, grundlagt i 778. Byen består i dag af 3 dele, den gamle del er mest interessant, omringet af en tyk mur med 14 porte, og med et gadenet med flere tusind gader, alle ganske små og umulige at finde rundt i som fremmed. I dag er byen Unesco verdensarv. Inden for bygrænsen blev vi standset af politiet, som ville se en masse papirer, chaufførens personlige data, bilens samme og køretilladelser samt bilens fartskriver. Betjenten så bestemt ikke venlig ud, så vi undlod at fotografere seancen. Kl. 17:30 ankom vi til Barcelo Fes Medina, vores hotel for de næste to overnatninger.

Mandag 20. oktober 2014 (Merete)

Vi stod op lidt over 7 og var klar til lækker morgenmad ved 8-tiden. Det var svært at finde en siddeplads, da der var et leben af folk, der skulle være klar til busafgang. Der gik noget tid med at få kopper mm. og juicen

blev ikke lige fyldt op igen.

Vi var klar til afgang kl. 9. Hassan kom i dag i en traditionel arabisk kaftan. Vi kørte hen til kongeslottet til et kort fotostop. De 7 messingporte var blevet pudset til nå-højde. Kongens søn går i skole i Rabat, da han dør med astma. Kongen bor i sine paladser lidt på skift, og bag slotsmurene var der på flere af slottene anlagt golfbaner.

Vi kørte gennem det jødiske kvarter, som ligger tæt på kongeslottet. Dette var i gamle dage af praktiske årsager, da kongen brugte flere jøder i højtstående stillinger. Desuden var det lettere at beskytte jøderne i nærmiljøet. Husene i det jødiske kvarter har åbne balkoner, hvorfra man kan kigge ned på gaderne, i modsætning til husene i det muslimske kvarter, hvor alt er spærret inde bag husfacaderne.

Vi fik at vide, at hunde var de lavest rangerende i hierarkierne i byerne.

Et skældsord på arabisk er hund: kalb. På landet havde hundene en anden betydning.

60 er et helligt tal i de muslimske lande.

På vej til det højtliggende fort, kom vi forbi et dyrehospital betalt af amerikanerne. Marokko var det første land, der diplomatisk anerkendte det spritnye USA i 1786, hvor der bliver etableret en omfattende skriftlig aftale (og det er den første med en udenlandsk magt) mellem USA og Marokko – en aftale, der kan studeres nærmere her:

http://avalon.law.yale.edu/18th_century/bar1786t.asp

Lidt senere kom vi op til fortet, Borj Sud, (bygget af kristne slaver i 1600-tallet) hvorfra der var en formidabel udsigt over det gamle Fez. Ved fortet så jeg en ældre mand hække huer, meget flotte og en anderledes måde at hække på. Fez blev grundlagt og etableret i 700 tallet af det arabiske dynasti Idrissiderne. Byen blomstrede under Meriniderne (1269 – 1465). Mange af de gamle bygninger er bevaret, hvilket skaber en unik atmosfære.

Der er nu ca. 3 mill. indbyggere i hele Fez. I den gamle bydel bor der ca. 350.000 mennesker.

Kirkegården ligger altid udenfor byen, og den er nu en stor offentlig kirkegård. Ingen grave må sløjfes i det muslimske samfund.

Pottemagerne i området er meget dygtige, og de har en god ler fra floden. Vi var inde at se et pottemager-kooperativ, hvor en lokal guide fortalte og viste os alle de forskellige arbejdsprocesser. Leret lægges i vand en uge, dernæst stemples det, hvorefter det er klar til at dreje skåle, køkkentøj mm. af. Herefter brændes det ved 1200 grader. Der bruges olivenkerner (fra olivenolieproduktionen) som brænd-materiale. Dernæst så vi, hvor legende let det så ud, når krukker og fade blev håndmalet, inden næste brænding. Vi så også, hvordan der blev lavet kakler, som så blev hugget ud til mosaikker til små og store fontæner, borde mm. En sådan fontæne ville Kjesten og jeg gerne have haft med hjem til haven. Til slut kom vi ind i butikken, hvor der var mulighed for at købe af de mange flotte lervarer.

Flere steder langs vejene har vi set mange små boder, der sælger æg. Så længe æg ikke har været i køleskab har de en meget lang holdbarhed pga. et enzym i ægget.

På torvet så vi mange daglejere vente på, at der var behov for deres hjælp til et eller andet.

Lidt over 10 bevægede vi os sammen med Hassan ind de

smalle gader. Der var en livlig trafik af lokale, turister, pakæsler, knallerter og arbejdere. Varerne transporteres ligesom i gamle dage på æsler eller på folks hoveder gennem de krogede gader, som stadig mange steder fungerer, som de gjorde i middelalderen. Her mødte vi en hel eksplosion af farver og dufte fra krydderier. Helt fantastisk at opleve. Godt, at vi kun var 12 i vores rejseselskab, så var der ikke så mange at holde styr på i dette virvar.

Vi besøgte Nejjarine karavaneserai, hvor handelspladsen lå i gården, mens karavanens mænd kunne indkvarteres på 2. sal, inden deres videre færd med køb og salg af diverse varer. Når karavanerne forlod Fez havde de tit flot forarbejdet skind med til deres næste stop, da Fez i århundreder har været kendt for sine skindproduktioner, bl.a. Marokkopuden. Imens lå kamelerne udenfor på pladsen og ventede. Sådanne karavaneserai var ofte meget smukt udsmykket med udkæringer i træ og forskellige mosaikker.

Lidt senere var vi inde at se en gammel Koran skole, Abu Inania madrassaen. Den fungerede både som skole og moske. Desuden fungerede den som et af landet fineste uddannelsessteder. De studerende skulle kunne koranen udenad og de skulle kunne diskutere alle skrifterne med en lærer. Væggene var meget smukt dekoreret med mosaik, mens tagudhænget var utrolig flot træskærerarbejde i cedertræ.

Herefter bevægede vi os videre ad de smalle gader – godt vi ikke selv skulle finde ud igen, da det var noget af en labyrint.

Lidt før 12 var vi inde at se et tæppe kooperativ. Det var 1350 kvinder fra forskellige dele af Marokko, der vævede tæpperne. Der blev vist mange forskelligartede tæpper, og under forevisningen kunne vi nyde en kop myntethe. Især noget, der blev betegnet som vegetabilsk silke, studsede jeg lige over. Det viste sig at være fibre fra agaveplanten, der blev brugt til at væve tæpper af. Tæpperne var enormt fine og bløde. Den lokale mand fortalte, at tæpperne havde både en sommer- og vinterside, så derfor fik man 2 tæpper til et tæppes pris???? En af de medrejsende købte et lille tæppe.

På vores tur gennem de små gader havde flere af os undret os over, at kvinderne kom gående med bakker med ubagt brød. Vi fik lov til at komme ind på et lille bageri at se, hvordan tingene foregik. Kvinderne fik bagt deres brød på bageriet, og der var lavet et tegn på brødet, så man kunne se, hvem det tilhørte.

Herefter gik vi igen ud i de smalle gader for at komme hen at se et garveri. Vi gik op ad mange trapper, inden vi kom til stedet, hvor vi kunne kigge ned på de mange kar til forarbejdning af uld og skind. Læderforarbejdningen er ikke et særlig prestigefyldt arbejde. Vi fik udleveret en ranke mynte til at tage den værste stank, inden vi gik op ad trapperne. Der bruges duelort, ko-urin, fiskeolie mm til at indfarve skindene med. Når skindene er garvet og farvet i de store kar, tørres de på tagene, inden de bæres ned i tilskærværkstederne og systuerne i kælderen. Her forvandles de til tøfler, punge, jakker, tasker, og selvfølgelig de berømte Marokko-puder. Jeg tror ikke, de fik solgt noget i forretningen til os.

Herefter var vi ved at være sultne og Hassan fulgte os hen på Restaurant Palais des Merinides. Her fik vi lækkert brød med forskellige salater. Derefter fik vi en kyllingegryde med løg. Meget lækkert. Herefter mødtes vi igen med Hassan, og han valgte, at vi skulle gå nedad i de smalle gader mod bussen til samme sted, som vi blev læstet af. Herfra blev vi kørt hen til kongeslottet, hvor der ville være et rigtig godt lys på dørene på denne tid af dagen. Gurli valgte at blive i bussen, mens vi andre gik hen at se synagogen, som lå tæt på slottet. I synagogen havde mændene deres pladser på gulvet, mens kvinderne sad på balkonen. I løbet af et år kommer jøderne igennem de 5 Mose bøger. Der er i dag kun et par hundrede jøder tilbage i Fez, hvorimod der i det 15. århundrede var ca. 20.000 jøder i byen. Der er ca. 15 mill. jøder i verden, halvdelen bor i Israel, en fjerdedel i USA og resten fordelt rundt i verden. Der er ca. 2 milliarder kristne på verdensplan. Der er ca. 1½ milliard muslimer. Siden 1400 tallet har jøder og muslimer levet fredeligt med hinanden her i Marokko.

Sollyset spillede rigtigt i slotsportene, da vi kom hen til slottet, men et par arbejdere på et stillads var ved at pudse portene, så det helt fine billede blev det ikke til. Bent fortalte, at det var nogle stive børster på en vinkelsliber, som de pudsede messingportene med.

Vi var tilbage på hotellet omkring kl. 15.30. Vi gik lige kort op på værelset, hvorefter vi alle 4 gik en tur ud i byen. Det var en hel videnskab at komme over vejene – vi kunne ikke se lysreguleringer for fodgængere, så når bilerne holdt for rødt, gik vi over vejen. Ikke langt fra hotellet ligger et storcenter, og vi var interesseret i at finde nogle postkort + frimærker. Ret hurtigt var vi nødt til at have en is-pause, idet de solgte italiensk is. Derefter gik vi ind i Carrefour for at finde postkort. Der var mange spændende ting at kigge på, og vi ledte også efter en flaske vin. Der var ingen vin i forretningen, men på et skilt stod der, at vin og alkohol

kunne købes i Carrefour Cave. Forretningen lå i et hjørne, og her kunne vi købe gårdsdagens vin til 46 dirham i stedet for 200 dirham på restauranten. Vel tilbage på værelset skrev jeg en del af dagens beretning, mens vi ventede på, at vi skulle ned i restauranten at spise. I dag var vi så heldige, at der var blevet dækket op til os alle ved siden af swimmingpoolen og så var det oven i købet udendørs og akustikken var meget bedre end i går, hvor det var svært at høre, hvad andre sagde.

I dag handlede Henriks godnat historie om Daniel Brun, som var født på Asmildkloster i Viborg i 1856. Henrik læste op fra en af hans bøger: Algier og Sahara. Billeder fra nomade-og krigerlivet.

http://da.wikipedia.org/wiki/Daniel_Bruun

Til dagens fotoseance fik vi et glas vin.

Tirsdag 21. oktober 2014 (Kjesten)

Der var vandskade i restauranten om morgenen, og skulle man dømmes ud fra de mange betydningsfulde personer, der besigtigede skaden, var det nærmest lige sket og aldrig set før. Plamagen i loftet og den store spand med vand viste dog det modsatte. Det var igen lidt kaotisk til morgenmaden mht. at få kopper, rent bestik etc. men vi nåede dog alle at blive klar til at køre med bussen kl. 8 med pakkede kufferter. På forunderlig vis havde en fotograf fundet vej til vores bus på det rigtige tidspunkt med udskrevne billeder af os alle fra dagen før. En enkelt i gruppen forbarmede sig over manden, og købte et foto for 20 DH (eller 2€). Vi kørte fra Fez mod Marrakesh, og vi skulle køre en lang tur i dag. Vi skulle også forcere en del af Atlasbjergene.

Lidt syd for Fez er centret for æbleproduktion, og en gang om året afholdes en stor æblefestival. Jeg har efterhånden ikke tal på alle de former for festival, der afholdes i dette land ifølge Hassan. Hvert lille område med sin produktion, holder åbenbart festival mindst en gang om året. I skovene syd for Fez skulle der både være aber, ræve og ulve. Vi så dog ikke nogen.

Ca. 40 km syd for ville vores chauffør vise os en lille naturlig sø lidt fra vejen, Dayet Aoua. Den sidste del af ordet er navnet på en stor fugl på størrelse med en albatros? Her kunne vi efterhånden se efterårsfarverne i skoven, som spejlede sig smukt i søen. Jeg tog billede af en høne med 4 kyllinger, som gik ved søbredden og pikkede efter mad.

Efter kørsel i et meget goldt område, hvor vi kom op i ca. 1500 m højde over havet, kom vi til Ifrane (betyder huler), som ligner en schweizisk by med huse med en anden tagkonstruktion, end vi tidligere havde set. Disse tage skal nemlig kunne klare sne om vinteren. Byen er grundlagt i 1923 af franskmændene, da de her fandt noget der lignede det hjemme i Frankrig. I Ifrane ligger et berømt privat elite-universitet, som er finansieret af den marokkanske og den saudiske konge (en del af navnet på universitetet betyder to brødre). Undervisningen foregår på engelsk og foretages især af franske og amerikanske lærere. Universitetet er den arabiske verdens svar på Harvard. Om vinteren er her mange skisportsgæster, og om sommeren tager man fra Fez og Rabat for at komme til lidt køligere områder.

Vi foretog et lille stop her og fotograferede Ifrane løven, men det lykkedes ikke for mange af os at finde et toilet, uden at der stod en meget lang kø af tyskere. I Azrou (betyder stor sten) ikke langt fra

Ifrane holdt vi et toiletstop ved en lille café. Det virkede meget nemmere, og der var ingen andre turister. Henrik noterede sig det, så man ikke i fremtiden unødigt stoppede i Ifrane. Azroun er centeret for kirsebærproduktion. For øvrigt er kirsebærrene indført af jøderne til Marokko. Ved Azrou ligger en inaktiv vulkan, så der er meget lava i området.

Der var flere steder små hvide bygninger i landskabet, mausolæer for marabouterne, som er hellige mænd eller kvinder, som lever en eremitlivelse og stadig opsøges for at blive kureret for kroniske lidelser. Ca. kl. elve kørte vi igennem lille by Mriert, hvor vi så en sammenstimling foran banken. Det skulle vist være tidspunktet for udbetalingen af pension. Derudover så vi en lille demonstration af mænd, der gik råbende gennem byen, dog ikke med bannere. Hassan mente, det var utilfredse minearbejdere. Vi fik herefter en længere opsummering af Henrik om det "arabiske forår". Han indskærpede for os, at hverken egyptere eller iranere ønsker at blive kaldt for arabere.

I Khinfra, som betyder noget, der ligger på en stor slette omgivet af bjerge, gjorde vi stop for at få en let frokost. Hassan fortalte os, at vi sikkert først ville være fremme ved vandfaldet, som var dagens eneste attraktion på vejen mod Marrakesh, ved halv-fire-tiden. Derfor besluttede vi os at få lidt at spise, før frokosten ved vandfaldet. Et pitabrød til ca. 45 kr. for alle med vand fra bussen blev trakteret. Senere kørte vi forbi et teglværk, som producerede de røde sten, vi havde set brugt i næsten alle huse i et stort område. I lang tid kørte vi i sydvestlig retning, hvorfor Merete og jeg havde stor "glæde" af solen. Vi forsøgte os med "naturlig air condition" det meste af tiden, men måtte dog ind imellem bide i det sure æble og bede Abdullah tænde for bilens. I disse dage var temperaturen oppe over 35 grader C. Endnu engang måtte der hen på eftermiddagen foretages et lille "convenience stop" ved en tankstation. Overfor var en meget lille ydmyg café med et papskilt ude ved vejen med wifi. Ifølge Henrik er udviklingen med udbredelse af wifi gået meget stærkt.

Så kravlede vi op ad bjerget igen. Fra ca. 400 m til 1300 m over havet. Der var en stor dæmning mellem to store floder, Beni Mellal og El Abid, så her var dannet en meget smuk sø. Vi observerede for øvrigt en meget smuk lysegrøn sukkulent, som vi desværre ikke kunne nå fra bussen.

Der var meget længere end forventet til vandfaldet. Kl. 17.15 parkerede vi oven for vandfaldet, fotograferede her, og gik så hen til nedgangen til udsyn til hele det 110 m høje vandfald, Cascades d'Ouzoud. (på berbersproget betyder Ouzoud at male korn).). Der var et par aber, der hoppede rundt i området ved nedgangen til vandfaldet, men om de var indført, eller ??, vides ikke. Der var 650 trin ned, og kun Flemming, Bent, Merete, Birgit og Hassan gik hele turen ned. Vi, der enten kun havde gået noget af vejen eller helt havde afstået, gik på café for cola og myntete for at vente på de andre. Efter at hele gruppen var blevet samlet og vi havde fået lidt at drikke, kørte vi ved sekstiden det sidste stykke vej til overnatningsstedet.

Ca. kvart over syv var vi fremme, og nu var det næsten helt mørkt. Vi fik desværre ikke en smuk solnedgang som godtgørelse for den forsinkede fremkomst. Ecolodgen Kashbah Timdaf var helt speciel. Henrik fortalte, at for 10 år siden havde der været bar mark, så det er fantastisk, hvad det franske ægtepar havde fået banket op der. Dagens etape havde været på 525 km.

Maden var absolut værd at vente på. Det smagte helt fantastisk, og det var ikke kun, fordi vi var sultne. I stedet for den traditionelle kylling fik vi grillstegte lammekoteletter og grillspyd med kalkunkød. Desserten var en panacotta-lignende mælkeanretning med honning, en let og velmagende dessert.

Onsdag 22. oktober 2014 (Bent).

Vi vågnede til bønnekaldet fra den lokale moske kl. 06:10. Vi var spændte på, hvorledes stedet tog sig ud i dagslys, ankomst i går var jo efter mørkets frembrud. Men der var rigtig smukt og hyggeligt udenfor. Inden morgenmaden slentrede vi lidt rundt i haven og nød den opstående sol. Stedet Kasbah Timdaf er bygget for 10 år siden på den bare mark / skov. Træerne, som blev fældet er medgået til byggeriet, ligeledes mange af stenmaterialerne fra marken. Intet præfabrikeret stof fra byggemarkedet her. Kasbah Timdaf drives af et fransk ægtepar, som efter en erhvervskarriere i det franske så muligheder her for at få et livslangt ønske om selvstændighed indfriet her i det Marokkanske. Vi spiste morgenmad på den overdækkede terrasse.

Vores bus kom som aftalt kl. 10, og vi fik kufferterne ombord, hvorefter vi satte kursen mod Marrakesh, ca. 1:30 time. Terrænet blev hurtigt helt fladt, marker og kunstvanding overalt, vi var midt i landbrugslandet. Vi så mange boder og møller med olivenolie. Mange af produkterne bringes ind til markedspladsen i Marrakesh. Vi var nu ude af berberlandet, og kom til de arabiske byer. Der udvindes rigtig meget fosfat her, store dele af de flade områder er gammel havbund. Marokko er verdens største producent af fosfat i verden. En "bifangst" sammen med fosfatet er uran, og det gør jo ikke fortjenesten ringere.

Vi ankom til Marrakesh kl 11:40. Marrakesh er den anden kongeby, opbygget i 1100 tallet. Vores hotel Riad Slitine, en gammel herskabsvilla, lå helt inde i medinaen, så bussen kunne ikke køre os til døren, så den stoppede på en lille parkeringsplads. Fra hotellet kom der så to piccoloer med trækvogne, og efter nogen diskussion omkring hvilke kufferter, der skulle på den ene vogn og den anden, gik det afsted med et mindre overlæs ind i mellem folkemængden i de trange gader og med os i skarpeste trav bagefter. Vi drejede ind i en meget beskidt gyde, og lidt længere af en anden måske om muligt endnu mere beskidt gyde, og så var der en fin trædør, og da den blev åbnet kunne vi kigge ind i et meget fredeligt, køligt og smukt gårdhavemiljø med et lille vandbassin. Et dejligt lille åndehul i byens pulserende ravnarock. Trods det tidlige ankomsttidspunkt, lykkedes det næsten alle at få værelser. Vi blev budt på en myntethe ved det lille vandbassin i gården, og derefter traskede vi ud i byen for at finde frokosten. Hassan, vores lokalguide, var ikke helt stedkendt her, så vi gik desværre afsted på et vildspor, og efter flere telefonopkald og til sidst tilkaldt assistance lykkedes det at komme frem til den aftalte frokostrestaurant. Der var virkeligt varmt, og luften virkede tæt af forurening, så heldigvis skulle vi spise inde i en oase i en baggård. Vi kan snart menuen udenad, nogle forskellige lokale salater, dertil noget brød og så kylling kogt sammen med lidt grønsager. Til slut en lækker kage, som i konsistens mindede mest om cornflakes med en tyk mælk ovenpå. Dertil myntethe.

Efter frokosten gik vi ud på markedspladsen Jemaa al-Fna, pladsen er stor og her findes alt hvad hjertet begærer, også gebissælgere og slangetæmmere. Der var nu ikke så mange mennesker, så vi fototrængende kunne ikke rigtig snige os til at tage billeder uden, at vi så blev opkrævet penge for det. De lever selvfølgelig af turister her. Vi var inde at se Ali Ben Yusef Madrassa, et museum i dag, men fra det 14. århundrede næsten frem til nutiden var det en læreanstalt for islamisk lov. Centrum af læreanstalten er en åben gård med meget smukke træudskæringer, og marmor ligeledes dekoreret med flotte udskæringer.

Håndværkerne må have været meget dygtige og rolige på hånden for ikke at lave fejl. Vi kom forbi en stor kryddeributik, næsten et museum. Hassan havde åbenbart en aftale om, at vi skulle derind. Ingen af os købte noget, så efter få minutter kom vi derfra igen.

Ved 4 tiden gik vi hjemad mod hotellet, alle var trætte i heden, og trætte af de mange indtryk og den hele tiden fremmasende trafik af knallerter, varekærer, cykler som uagtet af gågademiljøet dytter og masser sig frem. Vi slappede derefter af i det hyggelige gårdmiljø ved hotellet, og aftalte at mødes kl 19, få at gå samlet ud i byen og spise til aften. Mens de andre slappede af og blev klar til aftenuren, gik Flemming og jeg ud i Medinaen for at orientere os lidt om dette virvar af gader. Vi fandt hen til Jemaa al-Fna, og gik op på en tagterrasse og købte en kop kaffe, så vi kunne sidde og iagttage livet på torvet. Vi nåede tilbage til hotellet, netop tidsnok til en hurtig omklædning og afgang til aftenudflugten. Hassan hentede os klokken 19:30 og førte os hen på markedspladsen til restaurant le Marrakchi, hvor vi fra 2. etage havde et fint vue over aktiviteten udenfor. Der var et lille orkester på restauranten, men trommer og fløjter fra markedspladsen blandede sig med orkestret, så det virkede desværre mest som larm og til irritation. Maden var dejlig, men serveringen var lidt svingende, blandt andet fik vi først couscous da vi var færdige med at spise kødet. Vi faldt lidt i snak med et par friske piger fra London, som rejste på egen hånd, de ville videre næste dag til ørkenen.

Fra restauranten gik vi på torvet for at iagttage den fantastiske stemning, musik over alt, nogle optrådte, andre forsøgte at sælge ting. Andre steder blev der budt på mad, f. eks snegle, som er en stor delikatesse. Trods det store virvar følte vi stor tryghed, men trætheden havde fundet sit indpas, og dagens billeder skulle også fortæres, så vi listede hjem til hotellet.

Torsdag 23. oktober 2014 (Merete)

I dag fik vi morgenmad ved poolen. Rigtig hyggelig morgen med fuglekvidder i træerne. Der var gråspurve og jernspurve. Da vi var færdige med morgenmaden, tabte Bent værelsesnøglen 2 gange. Det viste sig, at han havde hul i lommen, så det må ordnes, når vi kommer hjem.

Hassan kom kl. 9.00, og vi var klar til at gå på sightseeing i byen. Vi gik hen til Koutoubia Moskeen. I toppen af minareten er der 3 gyldne kugler (førhen af ægte guld), som det siges, at Sultanens kone forærede som bod, da hun havde spist midt på dagen under ramadanen. Minareten er ca. 70 m høj og et flot vartegn for Marrakesh. Moskeen blev opført for ca. 1000 år siden af

Almohadedynastiets overhoved, men aldrig bygget færdig, da man fandt ud af, at den

ikke havde den korrekte retning mod Mekka. Galgen på toppen af Minareten betyder, at der kaldes til bøn, således at hørehæmmede også havde mulighed for at deltage i bønne. Navnet Koutoubia kommer af det arabiske ord koutoubiyyin, der betyder stedet, hvor man sælger bøger, da der i gamle dage var der rigtig mange avis- og boghandlere omkring moskeen. Nu er der kun nogle få stykker om eftermiddagen. Omkring moskeen er der nogle rigtig flotte haveanlæg.

Byggematerialerne var hovedsagelig marmor og cedertræ. Vi har ellers ikke set mange duer hernede, men ved moskeen var der en del.

I Andalusien er der et par moskeer, der er lavet om til domkirker i forbindelse med nogle krige.

Vi så en af de store dadelpalme sendemaster, endda med "dadler" på.

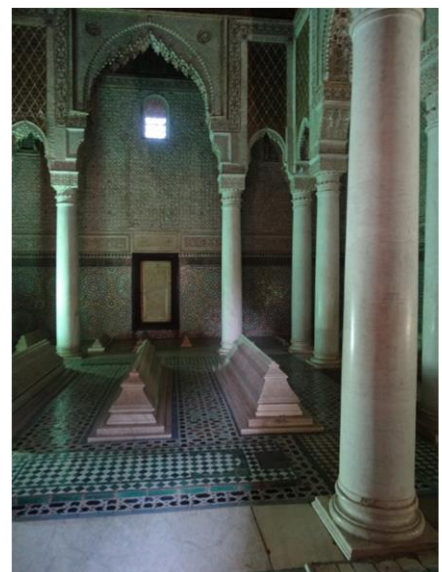
Vi gik forbi kongepaladset for Hassan den 6. Der var mange vagter, og vi måtte ikke fotografere. Bygningen overfor slottet, hvorpå der var flere storkereder, var lavet af skifer.

Vi var inde at se De saadiske grave. Her blev ca. 60 personer begravet fra sultanens familie begravet. Den første person blev begravet her ca. 1557 under Sultan Ahmed al Mansur. Disse gravmæler blev lavet af folk, mens de levede, og de blev dekoreret med mange rigdomme. Da Moulay Ismail kom til magten, stjal han alle værdierne, hvorefter han murede det hele til. I 1917 slog franske arkæologer hul på muren og fandt dette stykke kulturhistorie. I haverne var der flere citrustræer, roser samt 2 store flotte engletrompeter med masser af blomster.

Derefter var vi på Kasbah Cafe at få en kop myntethe, dejligt, at nyde den smukke udsigt fra toppen af cafeen med storke på Minareten. Da vi kom ned i gaden igen slog duften af forskelligt farvede krydderier os i møde.

Vi gik videre til Badi Paladset, som det tog 25 år at bygge, og det stod færdigt i 1593. Det er nu en ruin. Paladset blev bygget for

løsesummen for krigsfanger incl. en af kongerne efter en krig mod Portugal og Spanien i 1575. Den Andalusiske arv er de firkantede haver, Edens Have, med træer, blomster mm = duft. Man kigger ned på

citrustræer, roser, rosmarin mm. Her kom en stor flok storke flyvende, så vi fik travlt med at tage billeder af dem. Storkene her er hvidbenede, og når de landede på murene, holdt de en hel koncert med deres knebren.

Hassan fortalte, at hver 10. år bliver mennesker, dyr, fugle, fauna mm. registeret.

Storvesir Ahmed bin Moussa beskæftigede i 1860'erne Marokkos bedste kunstnere i 14 år for at bygge Bahia paladset. Dette Palads blev overtaget af hans søn, Bou Ahmed, som satte alt ind på opnå mere magt end faderen. Han blev aldrig rigtig tilfreds og ville hele tiden have mere, så derfor blev der lavet de fineste dekorationer. I gammel tid brugte marokkanerne ikke senge, men tæpper til at sove på, og derfor kunne de ligge og kigge op i loftet på de flotte udskæringer eller malerier, inden de faldt i søvn. I paladset havde han 4 koner og 24 konkubiner. Der var smukt udsmykkede gårde og værelser og der var bestemt ikke sparet på marmor eller dyre træsorter. Mange af udsmykningerne var lavet af en gipsflise, hvorpå der blev lagt et mønster, som så skulle skæres ud, meget smukt. Desuden hørte der også en grøntsags have til paladsets område. Da storvesiren døde i år 1900 blev paladset plyndret af hans koner og harem samt undersåtter, der havde lidt under storvesirens diktatur. Paladset er nu renoveret og et udvalg af de 150 værelser kan beses.

Ved 13-tiden ankom vi til vores frokost restaurant. Mens vi ventede på maden, fik vi en kop myntethe. Hassan havde fortalt, at myntetheen kaldes marokkansk whisky. Maden var lækker, forskellige marokkanske salater, dernæst kylling og en fromage til dessert. På restauranten var der et par skildpadder, som futede rundt og bed hinanden lidt i benene.

Vi holdt pause fra 14.30 til 16.00, hvorefter vi alle 4 gik en tur ud i de små gader for at kigge efter småting til vores familier. Vi kiggede på lerkrukker til syltetøj, og vi kunne i den forbindelse være kommet hen at se en lervarefabrik, som sælgerens bror havde lidt længere henne i gaden. Vi fandt et par pludderbukser

til Berith. Spændende. Kjesten og Flemming fandt noget lertøj til familien.

Kl.19 kom Hassan, hvorefter vi alle gik ud til bussen. Vi kørte i myldretiden til Restaurant Jad Mahal. På vejen oplevede vi, hvordan en ambulance havde svært ved at komme gennem mylderet af biler og mennesker. Restauranten lå i et meget eksklusivt og eksotisk kvarter. Et meget flot sted, men kun oplyst af stearinlys på bordene, så det var svært at se, hvad vi spiste. Vi fik en portionsanretning med marokkanske salater, dernæst oksekød med svesker og til dessert flot udskåret appelsin med kanel. Da det var den sidste aften, fik vi gratis vin til maden.

Henriks godnathistorie handlede om H. C. Andersen og hans mange rejser. H. C. Andersen havde på en rejse til Spanien lavet en afstikker til Tanger i Marokko. Det er helt fantastisk, at det på det tidspunkt var muligt at foretage så mange og lange rejser. Vi fik fortalt et uddrag fra hans bog: "Den eventyrlige rejse". Vi sluttede med citatet: **"At rejse er at leve"**.

Bussen hentede os ved restauranten og kørte os hjem, hvorefter vi så dagens billeder i gårdhaven, inden vi skulle have pakket for sidste gang på turen.

Fredag 24. oktober 2014 (Kjesten)

Der var blevet bestilt morgenmad til os kl 06.30, men allerede inden da var den klar. Endnu engang en dejlig og velsmagende morgenmad. Vi har dog konstateret, at ost ikke er normalt i denne del af landet. I ecolodgen fik vi dog smøreost. Alle var klar i bussen kl 07.00, og efter et kvarters kørsel gennem en meget rolig by ankom vi til den flotte og moderne lufthavnsbygning.

Vi var lidt for tidlig til check in, og da det endelig blev muligt, opstod der en fantastisk kødannelse på i hvert fald tre kvarter pga. et par, der havde problemer af en eller anden art. (Eller er vi uretfærdige: var det et computerproblem) Stor jubel, da de endelig forlod skranken, så andre kunne komme til. Lidt over ni var vi kommet gennem både sikkerheds- og paskontrol. Vi oplevede for øvrigt noget spøjst: lige før sikkerhedskontrollen blev vi bedt om at stille os i køer, særskilt mænd og kvinder! Man skal højt sandsynligt kun have kvinder til at undersøge kvinder, og mænd til at undersøge mænd..

Flyet fra Marrakesh var i Casablanca planmæssigt kl 10.30. Da vi skulle videre til transitten for at fange flyet til København, viste det sig, at flere i gruppen, deriblandt Bent og Merete, ikke havde fået et udrejsestempel i Marrakesh, hvorfor de måtte tilbage til en skranke for at få det på det rene. Alle kom heldigvis med. Før vi gik ombord, kom vi igen i snak med vores nye marokkanske ven fra København, han var tilfreds med at høre, at vi havde været glade for turen.

Da vi kom til København, skulle vi ikke som ellers ofte vente længe på bagagen. Flemming er jo en meget hjælpsom mand, og han skyndte sig at rive alt af båndet, hvis han så en label, der lignede Stjernegaards. Det skete så også, at der kom noget af båndet, som måtte tilbage igen. Hele gruppen var samlet, på nær Dorte og Aase, og vi kunne ikke forstå, hvor de blev af. Flemming havde nemlig taget Aases kuffert af. Vi fik øje på, at de to stod i den anden ende af båndet, og så kom kufferten op igen. Og vups, så var Aase glad, for hun fik jo endelig sin kuffert. Der blev sagt varmt farvel herefter og tak for det gode samvær.

Efter et lille spisestop på Fyn kom vi til Viborg kl. 22, lidt trætte og mætte af de mange indtryk fra den dejlige og oplevelsesrige tur.

Mange kærlige rejsehilsner
Kjesten, Flemming, Merete og Bent

